

PROGRAMA ORIENTATIVĂ DE ORCHESTRA pentru clasele VII—VIII și anii I—IV (și liceul de muzică)

NOTĂ EXPLICATIVĂ

Formarea elevilor într-un ansamblu orchestral sau coral prin deprinderea muncii în colectiv, prin creșterea răspunderii individuale pentru realizarea colectivă a lucrărilor interpretate are o deosebită valoare educativă.

Cerințele și exigențele care se impun în realizarea unei lucrări muzicale într-un ansamblu — din punct de vedere intonațional și ritmo-metric — pentru realizarea unui acordaj și a unei sincronizări cât mai bune îi ajută pe elevi atât în ceea ce privește formarea lor ca instrumentiști în orchestre cât și în ceea ce privește realizarea lucrărilor solistice, contribuind astfel substanțial la formarea lor ca muzicieni.

Având în vedere faptul că școlile și conservatoarele pregătesc în principal instrumentiști de orchestre — dintre care, desigur, se vor recruta și viitori soliști, dar aceasta într-o fază ulterioară și anume în ultimii ani de conservator sau chiar mai târziu — reiese importanța deosebită a orelor de orchestră în școlile de muzică de toate gradele pentru realizarea dezideratului major al formării unor muzicieni cu o temeinică și multilaterală pregătire. Desigur, orele de orchestră trebuie privite în strânsă interdependență cu celelalte discipline, pentru atingerea unor bune rezultate la aceste ore fiind necesară o temeinică pregătire a elevilor de toate disciplinele muzicale — și în special la instrument și teorie — căci, în fond, repetăm, toate disciplinele muzicale au un rol bine stabilit în realizarea țelului propus mai înainte — realizarea unor muzicieni.

Cursul de orchestră începe în clasa a VII-a, continuând în tot colii și al conservatorului. În general, s-a observat că elevii

vin la orchestre cu o pregătire instrumentală satisfăcătoare, dar fără deprinderea de a cânta în ansamblu, chiar cu o doză substanțială de rețineră. Nu trebuie uitat că în această clasă (a VII-a) elevii trebuie să deprindă *abecedarul* cântatului în ansamblu instrumental (ei având deja mai mulți ani de cântat în ansamblurile corale). O condiție esențială pentru depășirea acestei rețineri și pentru formarea deprinderilor necesare de a se cânta în orchestră este alegerea unor piese deosebit de ușoare din punct de vedere instrumental, care să nu conțină dificultăți deosebite, pentru ca elevii să fie concentrați asupra *sincronizării și acordajului*.

Trebuie subliniat că aceste piese deosebit de ușoare — la prima vedere — ridică totuși numeroase probleme când sînt interpretate în grup, aceasta cerînd ca ele să fie studiate acasă de către elevi, chiar să fie învățate pe dinafară, pentru ca elevii să se poată concentra asupra asamblării lor, a *muncii colective*.

Se va indica înainte de a lucra piesele, trăsăturile de arcuș, pozițiile, digitațiile și toate rezolvările tehnice — insistînd asupra *necesității* ca absolut toți să folosească exact aceleași procedee tehnice, aceasta fiind una din condițiile esențiale ale unei bune sonorități orchestrale, ale unui bun ansamblu.

Apoi piesele vor fi studiate de elevii care vor fi verificați asupra realizării individual sau în grupuri foarte mici (pînă la cvartet) și abia după aceasta se va trece la ansamblarea pieselor, eventual cu grupe restrinse și ulterior cu întreaga formație.

Aceste criterii ale unicității procedeele tehnice și ale accesibilității tehnice a pieselor vor rămîne valabile pe întreaga desfășurare a cursului de orchestră, la ansambluri mai mult decît în altă parte, munca de la simplu la complex și unitatea în procedeele de rezolvare fiind o condiție *esențială și obligatorie*.

Se vor începe cu piese pentru orchestră și apoi cu acompaniamente, care nu trebuie să depășească 1/3 din repertoriul lucrat.

La acompaniamente se va insista asupra procedeele *tipice* de acompaniament, scoțînd în evidență soliștii prin menajarea acestora de către orchestră.

Primele lecții de orchestră se vor axa obligatoriu pe problemele de acordaj (pentru toate categoriile de instrumente) și a tehnicii *mîinii drepte* (pentru grupa instrumentelor cu corzi).

În ceea ce privește acordajul, acesta va fi la $1 = 880$ Hz (STAS 6342/1969). Nu se admite acordarea la o lecție la un diapazon în altă lecție la alt diapazon.

În prima fază, acordajul va fi făcut individual, urmînd ca ulterior să se facă în grup, dar toți elevii acordînd aceeași coardă (la, mi, re

sau sol). Abia în ultimele clase de liceu se va face acordajul dându-se numai sunetul de diapazon și fiecare elev acordându-și instrumentul după necesități.

La instrumentele transpozitorii se va da ca diapazon sunetul care corespunde sonorității nemodificate a tubului sonor. Ulterior și aici se va putea trece la acordarea după un singur sunet (la 1 = 880 Hz).

Se va verifica, pentru început, acordajul la toți elevii, iar ulterior prin sondaj.

Dacă pe parcursul lucrării se observă variații de acordaj, ele vor fi remediate obligatoriu. Chiar și în concerte publice, dacă este necesar se poate face un scurt acordaj între părți.

Acordajul se va face obligatoriu în nuanța p la instrumentele de corzi cu trăsătură lungă de arcuș, la suflători insistând asupra uniformității ambușurii pe întreaga durată a acestei operații.

În ceea ce privește exercițiile de arcuș, acestea vor fi făcute pe corzi libere și ulterior pe game și arpegii pentru a le uniformiza.

* * *

Repertoriul constituie o problemă deosebit de dificilă. Se va ține seama de faptul că nu toți elevii au aceeași pregătire, că în fiecare an se lucrează, deocamdată, cu alt gen de formații ca număr și mai ales ca componență (pină la o reglementare a numărului de elevi admiși la un instrument sau altul), de decalajele existente între compartimentul violinelor și cel al corzilor groase și al suflătorilor (studiul la vioară începând din clasa I sau chiar de la preșcolari, iar la ceilalți pe parcurs pină la cl. VII—VIII) și mai ales de lipsa din bibliotecile școlare aproape cu desăvârșire a unui material muzical adecvat, în primul rând în ceea ce privește creația muzicală românească.

Totuși, va trebui să se echilibreze repertoriul cu lucrări din toate perioadele muzicale atât de factură armonică cât și polifonică.

Rămâne la alegerea profesorilor de orchestră ca ținând seama de posibilitățile pe care le au, bazându-se pe experiența ce o posedă în munca la catedră să stabilească repertoriul după următoarele criterii:

- prezența activă a lucrărilor românești;
- accesibilitatea din punct de vedere tehnic și interpretativ;
- valoarea muzicală ridicată;
- raportul just, între muzica polifonică și armonică;
- piesele orchestrale și acompaniamente.

La nevoie, și în general se simte această nevoie, profesorul de orchestră va face transcripții adecvate formației orchestrale cu care lucrează.

Indicații de repertoriu:

- A. Corelli — Concerti grossi

- A. Vivaldi — Concerti grossi
- C. Händel — Concerti grossi
Suite, uverturi
- I. Geminiani — Concerti grossi
- I. S. Bach — Concerte
Părți din concerte brandemburgice
Părți din suite (uverturi)
- C. W. Gluck — Uvertura la „Ifigenia în Aulida“, „Alcesta“ și
„Orfeu“
- J. Haydn — Simfonii
Concerte
- W. A. Mozart — Divertismenti
Serenade
Dansuri germane
Contradansuri
Uvertura „Titus“
„Răpirea din serai“
Simfonii
Concerte
- Beethoven — Uvertura „Egmont“, „Coriolan“, „Prometeu“
12 dansuri germane
11 contradansuri
Concerte
- Alfred Alessandrescu — „Amurg de toamnă“
- P. Constantinescu — „Concert pentru orchestră de coarde“
Olteneasca
Briul
Sirba
- Filip Lazăr — Concerto grosso
- S. Drăgoi — Divertisment rustic
- S. Tejuță — Divertismente
Concert pentru orchestră de coarde
- C. Enescu — Rapsodiile
- D. Lipatti — Concertino în stil clasic
- Bakfark-Toduta — 4 itabulaturi
- D. Popovici — Codex Caloni
- M. Negrea — Rapsodia
- I. Mureșianu — Suite
- A. Stoia — Trei dansuri din Ardeal
- C. Țăranu — Simfonia Gioconda etc.

Se va insista asupra realizării muzicale artistice a repertoriului și nu asupra parcurgerii acestuia cu titlu informativ, aprofundarea repertoriului fiind indispensabilă formării muzicienilor de mâine.